

บทที่ 4

โวหารการเขียน ท่วงทำนองเขียน

โวหารการเขียน แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน กล่าวคือ

1. หากจะให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ ผู้เขียนย่อมต้องใช้โวหารเชิงบรรยาย
2. หากจะให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ ย่อมต้องเป็นโวหารเชิงอธิบาย
3. หากมุ่งในการสื่ออารมณ์และประสงค์จะให้ความรู้สึกลึ้น ๆ แก่ผู้อ่านย่อมต้องใช้โวหารเชิงพรรณนา
4. หากมุ่งแสดงความคิดเห็นและประสงค์จะให้ผู้อ่านเห็น (กลัว) ตามที่สนะหรือสมมุติฐาน หรือข้อสังเกตที่ตั้งไว้ ย่อมเป็นโวหารเชิงอภิปราย

ดังนั้นเมื่อนักศึกษาจะวิเคราะห์ว่าสารนั้นมีโวหารแบบใดย่อมต้องอ่านให้จบทั้งข้อความ แล้วประมวลสิ่งที่ตนได้รับจากสารนั้น หากเกิดการรับรู้เรื่องราว หรือสาระข้อสังเกตอย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมแสดงว่าผู้เขียนใช้โวหารเชิงบรรยาย แต่เมื่ออ่านแล้วเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแจ่มแจ้ง เพราะผู้เขียนลำดับความเป็นขั้นเป็นตอนแยกแยะข้อมูล จำแนกแจกแจงอย่างชัดเจน ย่อมเป็นโวหารเชิงอธิบาย

ขอให้นักศึกษาพิจารณาให้ถี่ระหว่งความแตกต่างของโวหารเชิงบรรยายกับโวหารเชิงอธิบาย เพราะบางครั้งเมื่อนักศึกษาอ่านข้อความจบแล้วย่อมเกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ให้แนวคิดหลักอะไรจึงด่วนสรุปว่าเป็นโวหารเชิงอธิบายย่อมไม่ถูกต้อง เพราะสิ่งที่นักศึกษาเข้าใจนั้นมาจากการสื่อความโดยการบรรยาย ซึ่งแจ้งให้ข้อมูลขยายสาระจนผู้อ่านรับรู้ได้ มิใช่เป็นความเข้าใจที่เกิดจากการที่ผู้เขียนแยกแยะ จำแนก แจกแจงข้อมูล ซึ่งหากเป็นการนำเสนอสารด้วยโวหารชนิดหลัง จึงจะเป็นโวหารเชิงอธิบาย อนึ่ง นักศึกษาไม่ควรมีความเข้าใจอย่างแคบ ๆ ว่า หากเป็นโวหารเชิงอธิบายผู้เขียนย่อมต้องจำแนกข้อความเป็นข้อ ๆ ใช้คำง่ายเพื่อผู้อ่านจะได้เข้าใจ หรือต้องมีตัวอย่างประกอบเป็นข้อมูลเสริมให้มาก ทั้งยังไปจำกัดโอกาสการใช้โวหารเชิงอธิบายว่าต้องปรากฏในการแนะนำวิธีทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือในการให้ความรู้เรื่องหนึ่งเรื่องใดเท่านั้นขอให้ดูตัวอย่างในข้อความที่เป็นสุนทรพจน์ของ “อัญชัน” ที่ยกมาเป็นแบบฝึกหัดในบทที่ ๘ ว่าเป็นสุนทรพจน์ที่กล่าวไว้ในงานพระราชทานรางวัลซีไรท์ ใช้ท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวยแต่เป็นโวหารเชิงอธิบาย

ทั้งนี้เพราะผู้รับสารจากข้อความนั้น เมื่ออ่านจนจบ (หรือฟังจนจบ) แล้วเกิดความเข้าใจ ทั้งยังเป็นความเข้าใจที่เกิดจากการอธิบายขยายความ ดังนั้น จึงเป็นโวหารเชิงอธิบาย

ส่วนโวหารเชิงพรรณนาย่อมส่งผลให้คนอ่านได้รับความรู้สึกต่าง ๆ จากข้อความ ที่ปรากฏอยู่ ไม่ใช่เพียงรับรู้ว่าคุณเขียนมีความรู้สึกอย่างไรเท่านั้น เพราะหากผู้อ่านเพียงรับรู้ แต่ไม่ได้คล้อยตามย่อมเป็นเพียงโวหารเชิงบรรยาย อนึ่ง การคล้อยตามจนเกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียนต้องเป็นการคล้อยตามที่เกิดจากการใช้ภาษาในข้อความนั้น มิใช่เกิดอารมณ์ร่วม เพราะผู้อ่านเป็นคนมีอารมณ์อ่อนไหวรู้สึกต่อสิ่งที่พบเห็นได้ง่าย

ยกตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อความจากศตเอาต์แผ่นหนึ่งที่ติดตั้งไว้บริเวณหน้า มหาวิทยาลัยในช่วงหลังการเกิดเหตุการณ์ “พฤษภาวิไล” ความว่า

มหาวิทยาลัยรามคำแหงขอสดุดีและไว้อาลัยวีรชนผู้กล้า

เคยอยู่อย่างร่มเย็นในรั้วรามฯ ถึงวันนี้ใคร ๆ ตาม “เขาไปไหน”

เขาจากไปอย่างสมค่าประเทศไทย

เพื่อคงไว้ สติ สรี ตามที่ควร

ผลการวิเคราะห์ข้อความนี้คือ

ประเภทวรรณกรรม	เริ่มต้นด้วยร้อยแก้วและต่อด้วยคำกลอน
แนวเรื่อง	การสดุดีและไว้อาลัย
แนวคิดหลัก	มหาวิทยาลัยรามคำแหงอาลัยนักศึกษาของ ม.ร. ที่เสียชีวิตเนื่องในเหตุการณ์พฤษภาวิไลเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
ข้อมูลเสริม	1. มีนักศึกษาของ ม.ร. ที่เสียชีวิต (จากข้อความ 2 บรรทัดแรก) 2. พุทธศักราชนั้นควรค่าแก่การยกย่อง (ข้อความ 2 บรรทัดหลัง)
โวหารการเขียน	บรรยายโวหาร
ท่วงทำนองเขียน	เรียบง่ายและกระชับรัดกุม

สิ่งที่อยากให้นักศึกษาเข้าใจจากตัวอย่างนี้ คือ การวิเคราะห์โวหารการเขียนแม้จะเป็นข้อความไว้อาลัย แต่ก็สื่อสารว่า ม.ร. มีความอาลัยต่อ น.ศ. ผู้อ่านเพียงเกิดการรับรู้จากสาร แต่สาระจากสารนี้มิได้เป็นการคร่ำครวญ จึงมิใช่โวหารเชิงพรรณนา ส่วนข้อความในวรรคที่ 2 แม้จะเป็นคำถาม และมิวรรคที่ 3 เป็นคำตอบก็มิใช่เป็นโวหารเชิงอธิบาย เพราะการตั้งเป็นคำถามในวรรคที่ 2 เป็นการสื่อความว่าผู้เสียชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันนี้ จึงใช้เหตุการณ์สมมติว่าเขาเคยอยู่อย่างสุขสงบในรั้วรามฯ ทั้ง ๆ ที่โดยข้อเท็จจริงนักศึกษาที่เสียชีวิตบางคนอาจจะไม่เคยมาเรียนที่ ม.ร. แต่เป็นประเภทเรียนด้วยตนเองจากการอ่านตำราและใช้

สื่อทางไกล แต่เพราะ ม.ร. เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ลักษณะเช่นนี้ก็จัดเป็นปกติวิสัยของนักศึกษาที่ไม่สะดวกจะมาที่ ม.ร. จึงสามารถสรุปได้ว่าเขาก็เป็นหน่วยหนึ่งในสถาบันตามความในวรรคแรก และเมื่อเขาสิ้นชีวิตจึงอาจสมมติได้ว่ามีคนถามถึงเพราะความเช่นนี้สามารถสื่อได้ว่าบุคคลหนึ่งใน ม.ร. เสียชีวิตแล้ว

สรุปว่าจากเหตุผลที่ชี้แจงกับนักศึกษาในย่อหน้าที่ผ่านมา จึงนำไปสู่ข้อสรุปว่าโวหารของข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นโวหารเชิงบรรยาย มิใช่โวหารเชิงพรรณนา กับโวหารเชิงอธิบาย

อนึ่ง ข้อความแต่ละเรื่องไม่จำเป็นต้องจำกัดว่าเป็นประเภทวรรณกรรม โวหารการเขียน หรือท่วงทำนองเขียนชนิดหนึ่งชนิดใดเท่านั้น ผู้เขียนอาจจะใช้หลายรูปแบบ หลายลีลาผสมกันเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ว่าผู้อ่านสามารถรับสารได้ตรงตามที่ผู้เขียนประสงค์จะสื่อความ ดังนั้น นักศึกษาจึงไม่ต้องจำกัดว่าจะต้องเลือกกระบวนเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ในแต่ละหัวข้อ แต่พึงวิเคราะห์ไปตามความที่ปรากฏในสารนั้น ๆ

โวหารที่ปรากฏในร้อยกรองย่อมมีหลากหลายได้ถึง 4 แบบ เช่นเดียวกับที่ใช้ในร้อยแก้ว จึงขอยกตัวอย่างให้นักศึกษาได้เปรียบเทียบถึงความแตกต่างของโวหารทั้ง 4 แบบที่ปรากฏในร้อยกรอง (ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างต่อไปนี้เป็นร้อยกรองประกอบภาพฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พิมพ์ไว้ในสมุดเพื่อการบันทึกเบอร์โทร. “सानไมตรี”)

แผ่นดินเอ๋ยแผ่นดิน
แลดูไกลสุดลูกหูลูกตา

ในแถบถิ่นนี้ไซ้กว้างนักษณา
ล้วนไร่นาเขียวขจีพงพีไพร

.....

แต่โลกนี้มีกรรมเป็นธรรมะ
ชีวิตเรากล้นเปล้าเปลี่ยวอยู่เดี๋ยวเดียว
ยามเอ๋ยยามค่ำ
สุริย์ลับฮับแสงแซงขึ้นเคียง

อิสระเสรีมีความหมาย
สิ่งเบื้องหน้าทำทนายวิหคบิน
เร่ไร่นาหรือร้องแซ่หรือร้องเสียง
ทิวทิวเวียงสว่างกระจ่างจันทร์

.....

ทั้ง 3 ข้อความข้างต้น เมื่ออ่านแล้วผู้อ่านเกิดการรับรู้ภาพที่ทรงบรรยายไว้หรือแนวคิดที่ทรงกล่าวถึงเป็นเรื่องใด จึงจัดเป็นโวหารเชิงบรรยาย มิใช่โวหารเชิงพรรณนา แม้ในข้อความนั้นจะสื่อบรรยากาศยามค่ำคืนที่มีเร่ไร่นาระงม แสงจันทร์สว่างก็จัดเป็นโวหารเชิง

บรรยาย เพราะเป็นการให้ภาพพจน์ มิได้ให้ความรู้สึกใด ๆ แก่ผู้อ่านจึงมิใช่โวหารเชิงพรรณนา ส่วนคำว่า *เอ็ด* ที่ปรากฏอยู่ในข้อความที่ 1 และ 2 ก็เป็นเพียง ฉันทลักษณ์ของกลอนสกา มิใช่เป็นการใช้เพื่อสื่ออารมณ์หวานไหวแต่อย่างใด หากเป็นโวหารเชิงพรรณนาต้องสื่อความรู้สึกและมีผลให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามอันเนื่องจากการสรรใช้ถ้อยคำและการลำดับความ เช่น ตัวอย่างต่อไปนี้ที่อัญเชิญมาจากพระราชนิพนธ์เรื่องเดียวกัน

หอมกลิ่นดอกไม้ชายป่า
สายฝนโปรยนำขึ้นวันฤดูท้อ

พรรณพฤษยามาลีสีสดไส
ทิวภพไตรหฤหรรษ์บันดาลกฤษ

เมื่อนักศึกษาเปรียบเทียบข้อความที่กล่าวถึงเวลากับธรรมชาติ เช่นเดียวกันคือ บทที่ว่า *ยามเอ๋ยยามค่ำ* กับบท *แสงสุริย์สว่างกระช่วงหล้า* นักศึกษาจะเห็นว่า บทแรกบรรยายเฉพาะเวลาและสภาพแวดล้อม แต่บทหลังสื่อความรู้สึกพอใจ ชื่นใจอย่างชัดเจน มีผลให้คนอ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม บทหลังจึงจัดเป็นโวหารเชิงพรรณนา

ตัวอย่างโวหารเชิงอธิบายคือเมื่ออ่านแล้วเกิดความเข้าใจจากวิธีสื่อความเพราะผู้เขียนแสดงเหตุผลหรือขยายความอย่างชัดเจน เช่น

ชีวิตนี้ผ่านไปเหมือนสายน้ำ
ยิ่งผ่านไปทุกทิวทวาราศรี

ไม่มีข้าจะหยุดให้สุข
ชีวิตมีแต่จะหายตายจากกัน

ท่วงทำนองเขียน

การจะวิเคราะห์ว่าผู้เขียนใช้ท่วงทำนองเขียนแบบใด ผู้อ่านย่อมต้องพิจารณาจากการเลือกใช้คำ การผูกประโยค และ การเรียงลำดับประโยคเป็นข้อความว่าอยู่ในลักษณะใด ท่วงทำนองเขียนจึงมีได้หลายแบบ แบ่งอย่างกว้าง ๆ คือ ท่วงทำนองเขียนแบบเรียบง่าย ใช้ถ้อยคำอย่างธรรมดาที่ให้ผลในการสื่อความหมายได้รวดเร็วและชัดเจน ไม่ใช้คำขยายความมากจนเกินไป ผูกประโยคอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน การลำดับข้อความเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป มักพบท่วงทำนองเขียนชนิดนี้ในการรายงานข่าวคำประกาศต่าง ๆ การเขียนตำราหรือหนังสืออ่านตามสาขาวิชาต่าง ๆ การอธิบายเรื่องหนึ่งเรื่องใด บทความ ความเรียง ตลอดจนบันเทิงคดีอื่น ๆ ที่แพร่หลายต่อสาธารณชนตามหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่มักจะเป็นท่วงทำนองเขียน

แบบเรียบง่าย เพราะคนอื่นที่อ่านข้อความตามหนังสือเหล่านั้นมีหลายวัย หลายสถานภาพ ทั้งทางการศึกษาและสังคม แต่มิได้หมายความว่าข้อเขียนทุกเรื่องที่เคยแพร่แก่สาธารณชน จะจำกัดว่าเป็นแบบเรียบง่ายเท่านั้น หลายๆ ข้อความอาจจะเป็นที่ง่วนงานเขียนแบบกระชับรัดกุม (เช่นบทความเรื่อง *มีคือมนุษยสัมพันธ์* ที่ถัดมาเป็นแบบฝึกหัดในบทที่ 8) หรือตัวอย่างในลำดับถัดไปในหัวข้อที่ง่วนงานเขียนแบบสละสลวยเป็นบทความเชิงประวัติศาสตร์ที่ใช้ที่ง่วนงานเขียนแบบสละสลวย ดังนั้น นักศึกษาจึงไม่ควรจำกัดความเข้าใจว่าประเภทวรรณกรรม หรือสื่อที่เผยแพร่จะเป็นตัวกำหนดว่าเป็นที่ง่วนงานเขียนแบบใดที่กล่าวมาเป็น แต่เพียงตั้งข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่มักเป็นเช่นนั้น **วิธีที่ถูกต้องในการสรุปว่าเป็นที่ง่วนงานเขียนแบบใดคือการพิจารณาการใช้ภาษาในข้อความนั้น ๆ** ด้วยตัวอย่างที่ง่วนงานเขียนแบบสละสลวยจากสารคดีเรื่อง *ในกำแพงแก้ว ตอนที่ 1* เป็นบทความเรื่อง *ฝ้ายใน พิมพ์โนนนิคยสาร* ลลนา ความตอนต้นว่า

เมื่อไทยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าเข้าศึกในปีพุทธศักราช 2310 ทรัพย์สินสมบัติที่ส่งสมมาหลายชั่วอายุคนเป็นเวลากว่าสี่ร้อยปีสูญหายพินาศไปพริบตาท่ามกลางกองเพลิงที่พม่าสุมลกทงอยู่ช้านานถึงเจ็ดวัน ความเชื่อ ความศรัทธาที่อบรมสั่งสอนกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษว่าอยุธยาไม่มีวันจะแพ้ใครนั้น ไม่เป็นความจริงเสียแล้ว ทุกข์ของคนที่ย้ายบ้านเสียเมืองมากมายมหาศาลพื้นที่จะพรรณนา วันที่พม่าเข้าเมืองได้ สมเด็จพระบรมราชาเจ้ามหาสุรสิงหนาทยังรับราชการเป็นที่นายสุตจินดา มหาดเล็กในพระราชวังหลวง กรุงศรีอยุธยา ทรงแค้นพระหฤทัยเป็นที่สุด ริ้ววังที่เคยเห็นเคยเคารพกันมาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายกลายเป็นเจ้าชู้ลืออยู่กลางคืน ภาพเหตุการณ์วันพม่าเข้าเมืองฝังแน่นอยู่ในพระทัยจนตลอดพระชนม์ชีพ ความรู้สึกอย่างนี้อยู่ในหัวใจคนไทยอีกนับหมื่นนับแสนคน ที่มีโอกาสแลเห็นความยิ่งใหญ่ของอยุธยาปรากฏแก่สายตาตนเอง ภาพ “พระที่นั่งทั้งสามงามไสว” ที่หมายถึง พระที่นั่งวิหารสมเด็จพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท และพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ เรียงลำดับลดหลั่นกันตามแนวทิศตะวันออก ตะวันตก ผืนน้ำขึ้นทางทิศเหนือ ขนานกับลำน้ำเจ้าพระยา ยังสว่างพลุ่งโพล่งอยู่ในหัวใจ ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปช้านานเพียงใด ชาวอยุธยาจะไม่มีวันลืมภาพ อันวิจิตรตระการตาของมหานครแห่งนั้นเป็นอันขาด หลังตาลงคราใดแม้ภาพที่เห็นด้วยตาเนื้อจะมีคมชัด แต่ประกายระยิบระยับของพระเจดีย์ทองสุกอร่ามกลางเปลวแดด ก็ยังส่องประกายอยู่ท่ามกลางความนึกคิด เหมือนเหตุการณ์เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อวันวานนี้เองไม่เปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า พ่อคนไทยรวบรวมกำลังกันได้เป็นปีกแผ่นและขับไล่ข้าศึกศัตรูไปพ้นพระราชอาณาเขตแล้ว เมื่อสถาปนากรุงเทพพระมหานครขึ้นในปีพุทธศักราช 2325 และเฉลิมนามกรุงเป็นมณฑลนามว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” นั้น ต้นฉบับของเมืองหลวงแห่งใหม่

ของคนไทยจะเป็นอื่นไกลไปไม่ได้นอกจาก “อยุธยา” ที่ยกย่องนับถือกันว่าเป็นยุคสมัยบ้านเมืองดีครั้งหนึ่งของเมืองไทย เริ่มตั้งแต่ ชัยภูมิสถานที่ตั้งกรุงศรีอยุธยาแม่น้ำล้อมรอบ 3 ด้าน คือแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก สำหรับป้องกันข้าศึกที่จะมารบพุ่งชิงพระนคร ปรากฏธรรมชาตินี้สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงพระนิพนธ์เปรียบเทียบไว้ว่า “เป็นคันทบขอบกลถึงเพียงนี้ ประดุจเกาะอยุธยา” เพราะเหตุที่มีน้ำล้อมรอบเหมือนกันทั้งสองกรุง กรุงเทพฯก็ยึดหลักชัยภูมิสถานนี้เช่นเดียวกัน โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคูเมืองทางฝั่งทิศตะวันตก แล้งชักคูเมืองโอบรอบพระนครอีกสองชั้น ชั้นในคือคลองคูเมืองเดิมที่มีแนวปัจจุบันตั้งแต่สะพานพระปิ่นเกล้าเรื่อยไปตามแนวข้างกระทรวงยุติธรรม หน้ากระทรวงมหาดไทย วัดราชบพิตร บ้านหม้อ แล้วไปไหลออกแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองตลาดสายหนึ่ง ชั้นนอกคือคลองบางลำพูหรือคลองโอรังอีกสายหนึ่ง พระราชวังหลวงกรุงศรีอยุธยามีวัดอยู่ภายในบริเวณพระราชวัง ตามคติไทยที่สมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้าทรงเป็นธรรมราชาและเอกอัครศาสนูปถัมภก ได้แก่วัดพระศรีสรรเพชญ์ สำหรับทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในพระราชฐาน กรุงเทพฯ ก็มีวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นพระอารามสำหรับพระราชวังบริเวณที่กำหนดเป็นพระบรมมหาราชวัง แม้ในปัจจุบันก็จะสังเกตเห็นได้โดยง่ายด้วยเหตุที่มีกำแพงขนาดใหญ่สี่वाल้อมรอบทั้งสี่ด้าน ภายในกำแพงนอกจากแบ่งเป็นพื้นที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ส่วนหนึ่งทางมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว ถ้าวาดถึงเขตที่เป็นพระราชวังแท้ ๆ ย่อมแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็นสามส่วนด้วยกัน เริ่มตั้งแต่ เขตพระราชฐานชั้นนอกคือ ตั้งแต่พื้นประตูวิเศษไชยศรีเข้าไป ตั้งแต่ครั้งต้นกรุงเป็นต้นมาพื้นที่บริเวณนี้ก็ใช้เป็นอาคารสถานราชการต่างๆ เพราะในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมเด็จพระมหาโกษาธิบดีเจ้าทรงพระราชอำนาจเต็มเปี่ยม ราชการทุกสิ่งทุกอย่างย่อมอยู่ในพระราชภาระที่จะทรงกำกับดูแล เทียบความเข้าใจอย่างปัจจุบันก็ต้องบอกว่าพระเจ้าอยู่หัวโบราณท่านทรงเป็นทั้งนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และประธานศาลฎีกาเสร็จสรรพในพระองค์เดียว เขตพระราชฐานชั้นนอกบัดนี้ยังคงเป็นที่ทำการของส่วนราชการอีกหลายหน่วย พื้นที่ที่สองคือ เขตพระราชฐานชั้นกลาง ได้แก่บริเวณตั้งแต่ประตูพิมานไชยศรีเข้าไป ในเขตนี้เป็นที่ตั้งของพระที่นั่งและพระมหามณเฑียร สามหมู่ด้วยกัน เรียงลำดับจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกคือ หมู่พระมหามณเฑียรที่ประกอบด้วยพระที่นั่งสามองค์เรียงเชื่อมต่อกันตามแนวเหนือใต้ ได้แก่ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระที่นั่งไพศาลทักษิณและพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยเป็นหมู่แรก หมู่กลางคือ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และสุดท้ายคือ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ฐานสุดท้ายคือเขตพระราชฐานชั้นใน ซึ่งมีกำแพงล้อมโดยรอบอีกชั้นหนึ่ง เขตนี้เป็นเขตหวงห้ามที่ฝ่ายชายไม่มีโอกาสเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชโอรสหรือเด็กชายที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นหญิงล้วนมีชื่อเรียกบริเวณนี้ว่า “ฝ่ายใน”....

ตั้งที่นักศึกษาฟังสังเกตจากข้อความที่คัดมาข้างต้น คือ

1. การที่จะพิจารณาว่าท่วงทำนองเขียนของข้อความที่อ่านเป็นแบบใดต้องอ่านให้ตลอดข้อความจึงจะจัดประเภทได้ถูกต้อง เพราะจากข้อความที่คัดมาเป็นตัวอย่างนี้ หากพิจารณาบางคำ บางประโยคบางตอน จะเห็นว่าใช้ถ้อยคำแบบเรียบง่าย แต่จากการเลือกใช้ถ้อยคำส่วนใหญ่เป็นไปอย่างประณีต พิถีพิถัน ตลอดรวมไปถึงการเข้าประโยคและการลำดับข้อความ จึงจัดเป็นท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวย

2. ในส่วนการพิจารณาโวหารการเขียนที่ปรากฏในข้อความนี้ แม้ผู้แต่งจะให้รายละเอียดของเหตุการณ์ครั้งกรุงศรีอยุธยาแตก จนผู้อ่านเกิดภาพพจน์และเข้าใจความรู้สึกของผู้คนในเวลานั้น แต่ก็เห็นได้ชัดว่ามุ่งที่จะให้ผู้อ่านรับรู้สาเหตุการสร้างกรุงเทพฯ จึงลดแบบมาจากกรุงเก่า มีได้มุ่งที่จะให้ผู้อ่านเกิดความอาลัย สลดใจในเหตุการณ์ครั้งกรุงแตก จึงเป็นโวหารเชิงบรรยาย มิใช่เชิงพรรณนา ส่วนข้อความในตอนท้ายที่กล่าวถึงการแบ่งพื้นที่เป็นเขตต่าง ๆ ในพระราชฐานก็เป็นโวหารเชิงบรรยาย เพราะเมื่ออ่านแล้วผู้อ่านจะรับรู้ในขอบเขตรูปร่างของพระบรมมหาราชวัง จึงมิใช่โวหารเชิงอธิบาย

3. ในส่วนของการพิจารณาว่าเป็นวรรณกรรมประเภทใด เมื่อพิจารณาจากขอบเขตของเรื่องจะเห็นได้ว่าข้อความตอนนี้นำกล่าวถึงที่มาของการสร้างกรุงเทพฯ พระราชฐานและบุคคลที่อยู่ในรั้วในวัง (ข้อความต่อจากที่คัดมากล่าวถึงสภาพในเขตพระราชฐานชั้นใน ตลอดจนการดำเนินชีวิตของฝ่ายใน แต่ไม่ได้คัดมาจนจบเพราะเกรงจะยาวเกินความประสงค์ที่จะยกมาพอให้นักศึกษาได้เห็นท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวยและโวหารเชิงบรรยาย) ทั้งเมื่ออ่านรายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องจะเห็นได้ว่าให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากพอและมีน้ำหนักแก่การเชื่อถือเป็นความรู้ในเรื่องที่กล่าวถึง จึงจัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมประเภทบทความมิใช่เพียงความเรียงหนึ่ง จากชื่อเฉพาะตอนว่า *ฝ่ายใน* และมีชื่อเรื่องว่า *ในกำแพงแก้ว* จึงสรุปได้ว่า ข้อความที่คัดมานี้เป็นส่วนหนึ่งของบทความเรื่อง *ฝ่ายใน* ซึ่งเป็นตอนหนึ่งของสารคดีชุด *ในกำแพงแก้ว* (ในพจนานุกรมให้ความหมายของกำแพงแก้วว่า กำแพงเตี้ย ๆ ที่ทำล้อมโบสถ์วิหารหรือเจดีย์ เป็นต้น เพื่อให้ดูงาม) ดังนั้น ชื่อสารคดีชุดนี้จึงอาจมีความหมายเป็น 2 อย่างแต่ทั้ง 2 ความหมายสื่อสารตรงกันก็คือ ในพระบรมมหาราชวัง : สถานที่ บุคคลและเรื่องราวต่าง ๆ เพราะความหมายโดยตรงก็คือเขตที่มีกำแพงล้อมรอบ ส่วนความหมายโดยนัยคือแก้วหมายถึงของที่มีค่า ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าเป็นเรื่องราวในอาณาบริเวณที่มีค่าในฐานะที่เป็นที่ประทับของเจ้านาย เป็นสถานที่เกิดและสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยหลายเรื่องหลายสิ่ง)

นอกจากทำนองเขียนแบบเรียบง่ายและสละสลวยที่ได้อธิบายให้นักศึกษาเห็นข้อแตกต่างแล้ว ยังมีท่วงทำนองเขียนแบบกระชับรัดกุม ได้แก่แบบที่ผู้เขียนเลือกใช้คำใน

ลักษณะเป็น “คำน้อย แต่กินความมาก” การผูกประโยคกระทัดรัด ไม่เน้นเรื่องการลำดับ ข้อความรัดกุม ไม่วกวน อนึ่ง ท่วงทำนองเขียนแบบอื่น ๆ ก็ยังมีอีก เพราะเป็นเรื่องที่พิจารณาได้จากการใช้คำ การผูกประโยค และการลำดับข้อความ ซึ่งมีได้หลากหลายไม่จำกัด เป็นไปตามสภาพการใช้ภาษา ทั้งอาจมีท่วงทำนองเขียนที่ไม่ดี เพราะไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอ่านได้ เช่นวกวน หรือใช้คำผิดความหมายมากแสดงความรู้ในเชิงการใช้ภาษาของผู้เขียน ฯลฯ ดังนั้น ในการวิเคราะห์ว่าเป็นท่วงทำนองเขียนชนิดใด จึงไม่จำกัดว่าจะต้องลงตัวว่าเป็นแบบเรียบง่าย หรือแบบชัดเจนหรือแบบสละสลวยเท่าที่กล่าวถึงเพราะเห็นได้โดยทั่วไป แต่หากนักศึกษาพิจารณาจากการใช้ภาษาในแต่ละข้อความแล้วก็อาจสรุปได้เป็นท่วงทำนองเขียนอย่างอื่น ๆ ตามที่นักศึกษาได้พิจารณาแล้วแต่ให้ระบุลักษณะของการใช้ภาษาไม่ใช่วิจารณ์การใช้ภาษาที่ปรากฏในข้อเขียนนั้น ๆ เพราะเป็นการอ่านเชิงวิเคราะห์ มิใช่การอ่านเชิงวิจารณ์